

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

בוס ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.

ל"ז האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
לפמוד - להחנינו - להחנינו - להחנינו.

שם ושארית לדברים

גליון תק"ב | פרשת בהעלותך

פרשת בהעלותך חידוש ד

ב' טעמים שכתב בגורל 'זקן'

ובפילגש בגבעה שלא פָּרְשׁוּ דְּבָרֵי ה' כְּרָאוּי, לֹא נִעְנְוָה כְּחֻפָּצָם וּרְצוֹנָם.

ועוד, דְּבָעִינָן שֶׁהַגּוֹרֵל בְּעֶצְמוֹ יֵאמַר 'זָקָן' וַיִּגְזֹר אֹמֶר וַיִּמְשֵׁךְ הַקֹּדֶשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁמֻּצָּנוּ בַּגּוֹרֵל שֶׁל חֶלֶקֶת הָאָרֶץ. וְכֵן הַשְּׁנֵי שְׁעִירִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים כְּתוּבִים 'לֵה' וְגַם 'לַעֲזָאזֵל' וְלֹא אִמְרִינָן יִכְתּוּב אֶחָד לֵה' וְאַחֵר חֶלֶק, אֲלֵא וַדַּאי כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ הָאִי לְכַדָּאִיתָיָה וְהָאִי לְכַדָּאִיתָיָה, זֶה לְהַמְשִׁיךְ הַקֹּדֶשֶׁה וְזֶה לְהַכְנִיעַ הַקֶּלֶפָה (תִּירוֹץ קו' א').^ט

ביאור ענין ע"ב זקנים

אֵלֶּא [אִי] קִשְׁיָא הָא קִשְׁיָא (קושיה ב'), מֵה צָרָךְ הִיָּה לְמַשָּׁה לְכַרֵּר מִכָּל שִׁבְט בְּשׁוּהָ, הִיָּה לוֹ לְכַרֵּר הַשְּׁבָעִים זָקֵנִים הַיּוֹתֵר רְאוּיִים מִכָּל יִשְׂרָאֵל – יִהְיוּ מֵאִיזָה שִׁבְט שִׁיְהִיו, וְכִמּוֹ שִׁיְהִיו נוֹהֲגִים בְּמִנּוּי הַסִּנְהֶדְרִין, וְכִמּוֹ שֶׁבְּמֻצָּרִים הָיוּ שְׁבָעִים זָקֵנִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּחֲיִי (יא, טז) שֶׁמֻּעוֹלָם לֹא נִפְסַק מִנֵּין זֶה

סִנְהֶדְרִין פָּרַק קָמָא (יז, א), 'וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּמַחֲנֶה' (במדבר יא, כו) א. יֵשׁ אֲמָרִים בְּקִלְפֵי נִשְׁתִּירוּ וְכו', אֲסָפָה לִי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל' (שם טז), אֲמַר מֹשֶׁה כִּי־צַד אֶעֱשֶׂה וְכו', וְהִבֵּיא שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם פִּתְקִין וְכָתַב עַל שְׁבָעִים זָקָן' וּשְׁנַיִם הֵנִיחַ חֶלֶק, בְּלֵלָם וְנִתְּנָם בְּקִלְפֵי וְכו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר בְּמַחֲנֶה נִשְׁתִּירוּ וְכו'.

מְקָשִׁים (קושיה א'), לָמָּה לוֹ לְמַשָּׁה לְכָתַב עַל שְׁבָעִים פִּתְקִין, הִיָּה לוֹ לְהֵנִיחַ שְׁבָעִים חֶלֶק וּשְׁנַיִם כְּתוּבִים, וְמִי שִׁיעֲלָה בִּידוֹ פִּתְקֵי חֶלֶק יִהְיֶה נִמְנָה לְזָקָן וְמִי שִׁיעֲלָה בִּידוֹ שְׁאִינוֹ חֶלֶק יִהְיֶה שְׁלֹא מִן הַמְּנוּיִים שְׁבֻזָּקִים.

א. צריך לברר שאלתו. ב. כדי להמשיך הקדושה

וְזוֹ אֵינָה קִשְׁיָה כָּלֵל, שֶׁהַגּוֹרֵל הַזֶּה שֶׁהִיָּה נֶעֱשֶׂה בְּסִיוַע הַשְּׁכִינָה, הִיָּה לוֹ לְהִיּוֹת כְּמוֹ בְּאוֹרִים וְתָמִים שֶׁצָּרִיךְ לְבָחוּן וּלְכַרֵּר הַשְּׁאֵלָה. כְּדֹאמְרֵינוּ בַּפֶּרֶק ז' דְּיוֹמָא (עג, ב) 'אוֹרִים וְתָמִים' – שְׁמָאִירִים וּמְשָׁלִימִים אֶת דְּבָרֵיהֶם,

פרי שמשון

א. וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּמַחֲנֶה שֶׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֶׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וְתַנְחַ עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה בְּכַתְּבִים וְלֹא יֵצְאוּ הָאֵהָלָה וַיִּתְּנָבוּ בְּמַחֲנֶה. ב. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲסָפָה לִי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זָקֵנִים הָעָם וּשְׁתֵּרֵי וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְבוּ שָׁם עִמָּךְ. ג. לְשׁוֹן הַגִּמְרָא: אֲמַר מֹשֶׁה כִּי־צַד אֶעֱשֶׂה, אֲבָרֹר שֵׁשׁ מִכָּל שִׁבְט וּשְׁבַט נִמְצָאוּ שְׁנַיִם יִתְרִים, אֲבָרֹר חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה מִכָּל שִׁבְט וּשְׁבַט נִמְצָאוּ עֲשָׂרָה חֲסִידִים, אֲבָרֹר שֵׁשׁ מִשְׁבְּטֵי זֶה וְחֲמִשָּׁה מִשְׁבְּטֵי זֶה הִרִינִי מִטִּיל קִנְאָה בֵּין הַשְּׁבָטִים, מֵה עֲשֵׂה בִירַשׁ שֵׁשָׁה, וְהִבֵּיא שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם פִּתְקִין, עַל שְׁבָעִים כְּתַב זָקָן וּשְׁנַיִם הֵנִיחַ חֶלֶק, בְּלָלוּ (-עֲרַב) אוֹתָם) וְנִתְּנוּ בְּקִלְפֵי, אֲמַר לָהֶם בּוֹאוּ וְטִלוּ פִּתְקִיקִים, כֹּל מִי שֶׁעָלָה בִּידוֹ זָקָן אֲמַר כְּבֵר קִידִשׁ שְׁמִי, מִי שֶׁעָלָה בִּידוֹ חֶלֶק אֲמַר מִמְקוֹם לֹא חִפֵּץ בְּךָ, אֲנִי מֵה אֶעֱשֶׂה לָךְ. ד. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר בְּמַחֲנֶה נִשְׁתִּירוּ, בִּשְׁעָה שֶׁאֲמַר לוֹ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה אֲסָפָה לִי שְׁבָעִים אִישׁ, אֲמַרו אֶלְדָּד וּמִידָד אֵין אֲנוּ רְאוּיִין לְאוֹתָהּ גְּדוּלָּה, אֲמַר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹאִיל וּמֵיעֲתָתָם עֲצָמָם, הִרִינִי מוֹסִיף גְּדוּלָּה עַל גְּדוּלְתָם, וְמֵה גְּדוּלָּה הוֹסִיף לָהֶם, שְׁתַּנְבִּיאִים כּוֹלָם נִתְּנָבוּ וּפְסָקוּ וְהֵם נִתְּנָבוּ בִירַשׁ שֵׁשָׁה וְלֹא פְסָקוּ. ה. יִשְׂרָאֵל שְׁאֵלוּ אִם יִלְחֲמוּ בְּבִנֵי בְּנִימִין, אֲבָל לֹא פִּירוּשׁוֹ דְּבָרֵיהֶם אִם גַּם יִצְחוֹן, וְקִיבִילוּ תְּשׁוּבָה שִׁיעִלוּ לְמַלְחָמָה, אֲבָל לֹא נִאֲמַר לָהֶם שִׁיעִלוּ וַיִּצְחוּ, וְכֵן אִירַע לָהֶם בְּתַחֲלִילָה שְׁנִלְחָמוּ אֶךְ נִפְלוּ בְּמַלְחָמָה. ו. וְכֵן לִגְבֵי הַגּוֹרֵל, הִיָּה צָרִיךְ לְכַרֵּר אֶת הַדְּבָרִים, לְכֵן הִיָּה צָרִיךְ לְכָתוּב 'זָקָן'. ז. רָאָה בְּמַדְרַשׁ (בְּמַדְבָּר' כֹּא, ט): וְזוֹ הִיָּתָה יִתְיָרָה, שֶׁהִיָּה הַגּוֹרֵל צוּחַ בִּשְׁעָתָה עֲלִיתָהּ אֲנִי גּוֹרֵל פְּלוֹנִי הַשְּׁבַט עֲלִיתָהּ לוֹ בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי, וּמִנִּין שֶׁהִיָּה הַגּוֹרֵל מְדַבֵּר דְּכַתִּיב (בְּמַדְבָּר, כו) 'עַל פִּי הַגּוֹרֵל'. ח. רָאָה בְּרַמְבָּם' (וִיקָרָא טז, ח): וּמִפְּרֹשׁ מִזֶּה בְּפִרְקֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל (פֶּרֶק מו), לְפִיכָךְ הָיוּ נוֹתְנִין לוֹ לְסַמָּא'ל שׁוּחַד בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁלֹא לְבַטֵּל אֶת קִרְבָּנָם וְכו'. שִׁיפֹר בְּשִׁבְחוֹ וְלֹא בִּגְנוּתוֹ, זֶה טַעַם הַגּוֹרֵלוֹת, כִּי אֵילוּ הִיָּה הַכּוֹהֵן מְקַדֵּשׁ אוֹתָם בְּפֹה לֵה' וְלַעֲזָאזֵל, הִיָּה כְּעוֹבֵד אֱלֹוִי וְנוֹדֵר לְשִׁמּוֹ, אֲבָל הִיָּה מְעַמִּיד אוֹתָם לְפָנֵי ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, כִּי שְׁנַיִם מִתְּנֶה לֵה' וְהוּא נָתַן מֵהֶם לְעֹבְדוֹ הַחֶלֶק אֲשֶׁר יָבֹא לוֹ מֵאֵת הַשָּׁם, הוּא הִפִּיל לָהֶם גּוֹרֵל וִידוֹ חֶלֶק לָהֶם. ט. לְכֵן כִּדִּי שִׁיעֲשִׁב 'זָקָן', הִיָּה צָרִיךְ לְכָתוּב זָקָן, כְּדִי שֶׁהַגּוֹרֵל בְּעֶצְמוֹ יֵאמַר 'זָקָן' וַיִּמְשֵׁךְ הַקֹּדֶשֶׁה. י. שְׁאֲמָרוּ בְּסִנְהֶדְרִין (פח, ב): כֹּל מִי שֶׁהוּא חָכֵם וְשֹׁפֵל בְּרוּךְ דּוּעָה בְּרוּרִית נוּחָה הֵימָנוּ, יֵאָה דִּינִי בְּעִירוֹ. מִשֶּׁם מַעֲלִין אוֹתוֹ לָרֶה הֵבִית, מִשֶּׁם לְעוֹרָה, מִשֶּׁם לְשַׁכְתַּת הַגִּזִּית, וּמִכָּאן, שְׁאִינוֹ תִּלּוּי דּוּקָא מֵאִיזָה שִׁבְט הוּא.

(פדר"א פכ"ד), והם שבעה כל אחד כלול מעשר שהוא כללות כל הכחות העליונים (נור הקודש ב"ר מט, ב), ובשבעים נפש ירדו מצרים נגד שבעים שרים (זוהר ח"ב ה, ב) אשר שלטו בישראל בזמן הגלות.

לקח מכל שבט כדי שיקבל מהצינור שלו

ואף מספר השנים עשר שבטים הם נגד שנים עשר מזלות (תנוד"א רבה פ"ו) ושנים עשר צרופי השם המיוחד, והכתוב אומר (בראשית מט, כח) 'כל אלה שבטי ישראל שנים עשר דגמת השנים עשר צנורות של מעלה (ריקאנטי במדבר ז, ג), וזהו 'איש אשר כברכתו ברוך אתם' (בראשית מט, כח), 'לשון ברכה שהוא צנור של מעלה כן ברוך אותם למטה. משום הכי עתה שהיו באים לקבל השפעה קדושה והנבואה רצה שכל אחד יקבל השפעתו מהצנור שלו דווקא, ולקח מכל שבט בשוה (תירוק קו' ב').

בר ע"ב זקנים נגד ע"ב שמו

ולפיכך שבחשן היו שנים עשר אבנים ועל כל אחד שש אותיות, שבין הכל הם סוד הע"ב שמותי, ברוך גם הוא מספר השבעים ושנים.

מישראל נגד השבעים נפש שירדו למצרים. ועוד יש לדקדק (קושיה ג'), דלדעת יש אומרים כמו שפרש הרא"ם (בפרשתו) דבריהם, והחזיק דבריו גם מהרש"ל בחכמת שלמה (בסנהדרין) ועין שם, וכן מפשטא דתלמודא בפרק קמא דסוטה (יד, א ג" ע"), דקאמר כמה צדיקים שהיו שם, משה אהרן יהושע אלדד ומידד ושבעים זקנים וכו', הכי משמע שאלדד ומידד היו אותם שעלה בידם פתק חלקי, קשה טובא אם רצונו של הקב"ה שהיו כל השבעים ושנים נביאים למה לא ברום כלם מתחלה בלא שום גורל. ועוד (קושיה ד'), למה אדרבא זהו אלו השנים שקבלו נבואתם מהקב"ה ואילו השבעים נאצלה עליהם הרוח מנבואתו של משה בלבד, וכמו שכתב שם מהרש"א.

שבעים זקנים הוא מספר חשוב

ויש לומר, לפי שמספר השבעים הוא מספר חשוב ונכבד כמו שאמרו ז"ל שיש שבעים אמות ושבעים שרים (זוהר ח"ג רנט, א) ושבעים מלאכים הסובבים את כסא הכבוד

פרי שמשונו

יא. זה לשונו: ונראה כי אף על פי שהזכיר עתה 'אספה לי' כבר היו עם ישראל במצרים שבעים זקנים, כי מאז מיום שירדו למצרים שבעים נפש ונשתלחה הברכה בזרעם מנו עליהם שבעים זקנים להנהיגם וללמדם חקים ומשפטים צדיקים, כי היו חכמים גדולים מקובלי האבות ויודעים כי שבעים נפש היו דוגמא (סימו), ולכן מנו עליהם במצרים שבעים זקנים, והוא שכתוב (שמות ג, טז) 'לך ואספת את זקני ישראל', והיו שבעים, והם היו במתן תורה, הוא שכתוב (שמות כד, ט) 'ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל'. ומה שהזכיר כאן 'אספה לי שבעים איש', היו אחרים שנבחרו עתה מחדש, כי אותן שבעים זקנים של מתן תורה מתו בתבערה כי היו ראווי לשליחות יד סמיני ולכן הוצרך לומר שיאספו אותם מחדש. יב. נחלקו בשיטת היש אומרים בנמרא סנהדרין הנ"ל. שיטה אחת (רש"י בנמרא) סוברת, שאלדד ומידד לא לקחו פתקים כלל, ושנים מהשבעים שלקחו עלה בידם חלק, ונמצא שאלדד ומידד עלה חלקם 'זקן'. שיטה שניה (מזרחי על התורה) סוברת, שהם השתתפו בגורל ועלה בידם חלק. יג. זה לשונו: ולכן נאמר 'זהמה בכתובים' שהיו בין הכתובים זקן בתוך הקלפי, ועלה בידו גייר חלק, כי לא אמר והמה בכתובים, אלא בכתובים, וכו', ולפי זה לתנא קמא לא מיעטו את עצמם, וכן פירש רמ"ם בפירושו החומש. יד. שאלדד ומידד עלה להם פתק חלק, ודלא כפירוש רש"י שהם לא הוציאו פתק כלל. [ולפי פירוש רש"י, לת"ק הם היו במעמד הגורל אך לא הוציאו פתק, ולרבי שמעון בכלל לא נכחו במעמד הגורל]. טו. איך יתכן שהשבעים שיצאו בגורל זכו לדרגת נבואה פחותה מהשנים שלא יצאו בגורל. טז. זה לשונו (ד"ה מתנבאים). ובהו יש ליישב בשינוי המקראות, דבני כל הנביאים כתיב 'ויאצל מן הרוח אשר עליו' שלא היה להם רק אצילות ממשה להיות אתו במשא העם, ולא היה להם שום קנאה ליהושע בשביל משה, שנבואתם לא היה רק מאצילות רוחו של משה, ולכן לא נתנבאו רק לפי שעה. אבל באלדד ומידד כתיב 'ותחן עליהם הרוח' מאתו יתברך ב"ה מדלא כתיב 'ותחן רוחו עליהם', לפי שזכו שיהיו מתנבאים וחולכים כמו משה שהיה נבואתו מאתו יתברך ברוך הוא. יז. יש שתיים עשרה אפשרויות לצרף ולסדר את אותיות שם הוי"ה. יח. תחינונות שבהם נמשכת לתחתונים ההשפעה העליונה. יט. כל אלה שבטי ישראל שנים עשר חזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו ברוך אתם. כ. נדרש, כברכתו דהיינו בריכה של מעלה דרך שנים עשר צנורות, ברוך אתם שיושפע עליהם גם בעולם הזה דרך שנים עשר צנורות. כא. עתה שנתבאר הטעם לשבעים זקנים, צריך לבאר מדוע נוספו עוד שנים כן שיהיו שבעים ושנים. כב. כמו שכתוב בספר הבהיר, ומבואר בפרדס רימונים (שער כא פ"ו).

בסנהדרין יש ע"ב בצירוף משה והקב"ה על גביהם

ואם תאמר, אם כן למה לא היו הזקנים נמי מספר השבעים ושנים. ויש לומר, שסוד הסנהדרין הם שבעים והוא מספר חשוב, אבל היה משה על גביהם שהם שבעים ואחד והקב"ה על משה ועל כלם, ונמצא שעולים בין הכל שם הגדול של ע"ב. וזה סוד (עמוס ז, ז) 'הנה ה' ישב על חומת אנף'.

רצון הקב"ה שיהיו ע"ב, אך רק שבעים יהיו נאצלים ממשה

ולכן מספר השבעים קבלו נבואתם ממשה ממה שנאצל מרוחו עליהם, שהרי הגדול שבסנהדרין מלמד את כלם והם כלם טפלים לו^כ, אבל אותם השנים הנשארים אי אפשר שמשה יאציל עליהם, שהרי אחד הוא כנגדו שהוא הגדול שבדנינים ואיך יעשהו כמותו, והשני הוא נגד השכינה השורה עליהם וגם זה אי אפשר שמשה יאציל עליו, ומשום הכי הצריך שיאציל עליהם הקב"ה, ולפיכך היו יותר חשובים מכל השבעים (תירוצ קר' ד')^{כז}.

וכשאמר לו הקב"ה למשה (במדבר יא, טו) 'אספה לי שבעים איש', הינו שאלו דוקא יהיו נאצלים ממשה, כדכתיב (שם טז) 'ואצלתני מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם'^{כח}, ואין הכי נמי שהיה רוצה שיהיו שבעים ושנים ולתן את רוחו על השנים היתרים. ומשה שלא היה יודע בודאי אם

ישפיע הקב"ה עליהם הנבואה, כתב חלק, ואמר לו המקום לא חפץ בך אני מה אעשה לך (סנהדרין שם), כלומר אני אין לי כח להאציל אלא על שבעים^{כט} (תירוצ קר' ג')^ל.

הסעם שהתנבאו על מיתת משה ועל גוג ומגוג

וניחא השתא שתכף ומיד נתנבאו מענין מיתתו של משה שהרי אחד מהם היה כנגדו, ועוד נתנבאו על ענין גוג ומגוג שאז 'והיה ה' למלך על כל הארץ ויהיה ה' אחד ושמו אחד'^ל (זכריה יד, ט). וגוג ומגוג הם שבעים שרי אמות כמנין גוג ומגוג^{לא}, וכתיב (יחזקאל לח, כג) 'והתגדלתי והתקדשתי וכו' [ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה']^{לב}.

טעם למה שזכו בחמשה דברים

ואלו השנים זכו לחמשה דברים יותר מהשבעים זקנים, כדאיתא בילקוט (רמז תשלז) על פסוק (יא, כו) 'וישארו שני אנשים במחנה', נמצאו יתרים על הזקנים בחמשה דברים, הזקנים לא נתנבאו אלא למחר והם נתנבאו מה שעתיד להיות וכו', הזקנים לא נתפרשו שמותם ואלו נתפרשו שמותם, הזקנים פסקה נבואתם ואלו לא פסקה נבואתם, הזקנים נבואתם היתה משל משה אבל אלו היתה מהקב"ה, הזקנים לא נכנסו לארץ ואלו נכנסו לארץ, עכ"ל.

פרי שמשונו

כד. ואסור להם להורות דבר חידוש בלעדיו, ואם לא שאלוהו וטעו כח. לכן השנים היתרים, חשובים יותר מהשבעים, משום שהם כנגד משה רבינו וכנגד השכינה. כו. דוקא מן הרוח אשר עליך. וזה לשון הפסוקים: ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך, וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתני מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשארו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך. כז. על אף שמשה ברר אותם, מכל מקום מדויק ממה שאמר 'אני מה אעשה לך', שאינו יכול להשפיע עליו. כח. אכן הקב"ה לא רצה שמשה יאציל מרוחו על כל השבעים ושנים, אלא רק על שבעים, ועל השנים הנותרים הוצרך גורל, מפני שעליהם הקב"ה בעצמו האציל והיתה נבואתם עדיפה מנבואת השבעים. כט. זה שהיה מכוון נגד משה רבינו, התנבא נבואה השייכת אליו, וזה שהיה מכוון נגד הקב"ה התנבא 'והיה ה' למלך'. ל. גוג נימטריא שנים עשר, ומגוג נימטריא חמישים ושמונה, סך הכל שבעים. לא. לעתיד לבוא יכירו כל הגוים הרבים [שהם כמנין גוג ומגוג] את ה', ועל זה נאמר 'והיה ה' למלך על כל הארץ'.

כב. אנו נימטריא שבעים ואחד, וה' נצב עליהם עולה שבעים ושנים. אינם מביאים קרבן כי לא היתה ההוראה כראוי (הוריות ד, ב). כג. דוקא מן הרוח אשר עליך. וזה לשון הפסוקים: ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך, וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתני מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשארו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך. כד. על אף שמשה ברר אותם, מכל מקום מדויק ממה שאמר 'אני מה אעשה לך', שאינו יכול להשפיע עליו. כה. אכן הקב"ה לא רצה שמשה יאציל מרוחו על כל השבעים ושנים, אלא רק על שבעים, ועל השנים הנותרים הוצרך גורל, מפני שעליהם הקב"ה בעצמו האציל והיתה נבואתם עדיפה מנבואת השבעים. כז. זה שהיה מכוון נגד משה רבינו, התנבא נבואה השייכת אליו, וזה שהיה מכוון נגד הקב"ה התנבא 'והיה ה' למלך'. ל. גוג נימטריא שנים עשר, ומגוג נימטריא חמישים ושמונה, סך הכל שבעים. לא. לעתיד לבוא יכירו כל הגוים הרבים [שהם כמנין גוג ומגוג] את ה', ועל זה נאמר 'והיה ה' למלך על כל הארץ'.

נגד חמשת האותיות בשם אלקים

והטעם שהיו יתרים מכל הזקנים חמשה דברים, יובן בסוד אלדד ומידד, כי שם אלהים נחלק לשני חלקים, א"ל מימין דתמן וניקת החסד, מ"י משמאל דתמן וניקת השמאל, וה"א של אלהים העומדת באמצע סוד הלב שהוא באמצע, כמו שכתבו המקבלים^כ. ועוד בכתבי האר"י זלה"ה (ליקוטי תורה בפרשתן), שהיו צנורות להמשיך השפע, ומשום ה"י נקראו בשם דד^כ, כמין שני דדים שבאשה ימין ושמאל.

נגד אות ה'

ועוד יש לומר, שהואיל שהדין הוא קיום העולם הזה (אבות פ"א מ"ח) שנברא בה"א

(מנחות כט, ב), לזה אלהים נצב בעדת אל' (תהלים פב, א)^כ, דהינו חצי מימין וחצי משמאל^כ, שכן הסנהדרין הללו מימינים לזכות והללו משמאלים לחובה, לפי ההארה הנמשכת להם משם אלהים^כ, ועקר הדין הוא הה"א שבאמצע דהינו קיום העולם, וזהו בקרב דהינו באמצע אלהים, ישפט^כ. ודיק לומר נצב בעדת אל', שאל' הוא חסד (וזהו ח"ג ל, ב), ועקר פונת הדינים לפתח בזכות בדיני נפשות כדכתיב (במדבר לה, כה) 'והצילו העדה'^כ, ועוד שאם הנדון יוצא מבית דין זכאי אין מחזירין אותו^כ, כמו שפרש רש"י על פסוק (שמות כג, ז) 'ונקי וצדיק אל תהרג וכו' [כי לא אצדיק רשע]^כ, ועין שם^{כא}.

סיכום החידוש:

מנין חשוב, מפני שיש שנים עשר צנורות למעלה וכנגדם למטה שנים עשר שבטים הממשיכים ברכות למטה, וצריך ששה נגד כל אחד כמנין ע"ב שמות, כמו בחושן שהיו לכל שבט שש אותיות. ולכן ברר דוקא ששה מכל שבט, שהם ממשיכים הברכה לשבט שלהם.

אך לא היה יכול להאציל על כל השבעים ושנים, משום שאחד מהם הוא כנגד משה, ואינו יכול להאציל אלא על מי שהוא פחות ממנו, ואחד הוא כנגד הקב"ה וגם כנגדו אינו יכול למנות. לכן על שנים נוספים, השרה הקב"ה שכינתו, דהיינו אלדד ומידד, שעלו פתקיהם חלק.

והיות שקבלו מהקב"ה, היה עליהם השראת השכינה יותר מאלו שמהם האציל עליהם, והקב"ה

משה דוקא כתב שבעים פתקים 'זקן', ולא הסתפק לכתוב שנים זקן והשאר חלק. מפני שני טעמים. א, כמו שמבררים את השאלה באורים ותומים, אף בגורל שהוא בסיוע השכינה צריך לברר דבריו. ב, היות והגורל בעצמו אמר 'זקן' ובוה המשיך הקדושה, לכן לא היה מספיק שיהיה חלק.

*

הטעם שהקב"ה רצה להאציל על שבעים ושנים, ואמר למשה להאציל על שבעים, ומשה בחר דוקא ששה מכל שבט.

יבואר, ששבעים הוא מנין חשוב שהוא כללות הכוחות והמידות, וזה המנין של שבעים שהאציל עליהם משה. אמנם מצד שני שבעים ושנים הוא גם

פרי שמשון

לב. יש בשם אלהים את אותיות אל' שהם בחינת חסד שהיא בימין, מ"י שהם בחינת שמאל [ספירת בינה שבשמאל שמשם יונקת הגבורה], ואות ה' באמצע שהיא הבחינה האמצעית הכוללת הכל כמו הלב. לד. מלבד אותיות אל' ומ"י יש בכל אחד משניהם את אותיות דד'. לו. שם אלהים ניצב ועומד בבית דין שנקראים 'עדת אל', שנמשך להם מחצי השם שבימין ומחציו שבשמאל. לז. בכל בית דין יש מזכים ויש מחייבים [ובדיני נפשות אין הדין נפסק לחובה אלא אם יש גם מזכים וגם מחייבים (סנהדרין יז, א)], מפני שלבית דין נמשכת הארה גם מחסד שבימין וגם מדיון שבשמאל. מט. דהיינו האות ה"א שהיא באמצע תיבת אלקים, היא עיקר הדין, שעל ידה מוכרע ונחתך הדין, ועל ידה יבוא המשפט וקיום העולם. מ. גם אם נודע לבית דין צד חדש לחיוב. נא. ובשרשי: 'ונקי וצדיק אל תהרג' - מניין ליוצא מבית דין חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות, שמחזירין אותו, תלמוד לומר 'ונקי אל תהרג' זה אף על פי שאינו צדיק, שלא נצטדק בבית דין, מכל מקום נקי הוא מדיון מיתה, שהרי יש לך לזכותו. ומניין ליוצא מבית דין זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה, שאין מחזירין אותו לזכות דין לחיוב תלמוד לומר 'וצדיק אל תהרג', זה צדיק הוא, שנצטדק בבית דין. כי לא אצדיק רשע - אין עליך להחזירו, כי אני לא אצדיקנו בנין, אם יצא מידך זכאי, יש לי שלוחים הרבה להמיתו במיתה שנתייב בה.

א, מפני שיניקתם מחמשת אותיות שם אלקים, שהם נגד החסד הדין והמכריע, ואלדד ומידד היו הצינורות להמשיך את השפע. ב, נגד אות ה' בשם אלקים, שהיא המכריע את הדין שהוא קיום העולם הזה שנברא באות ה' (עיין בפנים).

מה שכתוב 'ניצב בעדת קל' שהם אותיות החסד בשם אלקים, כי היות ויש רצון להציל, מנסים קודם לדון בצדדים שמזכים.

האציל על משה ועל כולם. ומרומז בפסוק 'הנה ה' יושב על חומת אנ"ך', אנך גימטריא שבעים ואחד, ועליהם הקב"ה יושב.

ולכן מצינו שהנבואה שהם התנבאו, היה נבואה אחת על משה, שמשה מת ויהושע מכניס, ונבואה שניה על הקב"ה, שיהיה ה' אחד ושמו אחד, דהיינו על מלחמת גוג ומוגו.

וטעם שזכו לחמשה דברים יותר משאר הזקנים.

בענין הסתרת יום המיתה (תולדות ח)

ביאור הפסוק וביאור חז"ל בשבעה דברים המכוסים

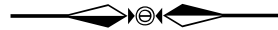
צָרִיכָה בְּאוֹר וְטַעַם לְשֹׁבָח, כְּמוֹ שְׁנֹכְתָב לְקַמֵּן בְּסִמּוּךְ (חידוש ט), וּמִכָּל מְקוֹם נִתְחַיֵּל לְדַקְדָּק, מֵהוּ הַטַּעַם שִׁיּוֹם הַמִּיתָה יִהְיֶה מִכֶּסֶה מִבְּנֵי אָדָם. וְאֵין לוֹמַר, שְׁאֵם לֹא יִהְיֶה יוֹם הַמִּיתָה מִכֶּסֶה מִבְּנֵי אָדָם הֵיוּ חוֹטְאִין כָּל יְמֵיהֶם, וּבִסּוּף יְמֵיהֶם הֵיוּ עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה, שֶׁהָיָה לֹא זָכָה פּוֹחֲתִין לוֹ (יבמות ג, א) אֲלִיבָא דְכוּלֵי עֲלָמָא, וְהָיָה יָכוֹל לְגֹזֵר לָהֶם מִיתָה וּלְהוֹדִיעַ לָהֶם שְׁאֵם יַחְטְאוּ יִתְקַצְרוּ יְמֵיהֶם וּפְתָאֵם יָבֹא שְׂבָרָם, כְּמוֹ שְׁהוֹדִיעַ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן (בראשית ב, יז) 'כִּי בְיוֹם אֶכְלֶךָ מִמְנוֹ מוֹת תָּמוּת'. שְׁאֲפֹלוֹ עֲכָשׁוּ שֶׁהוּא נֶעְלָם מִבְּנֵי אָדָם, עִם כָּל זֶה אֲמַרִּין בְּמִסְכַּת שֶׁבַת פָּרָק ב' (לא ב), יוֹדְעִים הַרְשָׁעִים שֶׁדָּרְכָן לְמִיתָה אֲלֹא שִׁישׁ לָהֶם חֵלֶב עַל כֶּסֶלם.

פְּסִיכָה (בראשית מ, ב) 'וְהָיָה נָא זִקְנָתִי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי'.

קִשָּׁה, שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר הִנֵּה נָא זִקְנָתִי וְתוֹ לֹא, דְּאִיךְ תִּסְק אֲדַעְתִּין שֶׁיִּהְיֶה יוֹדֵעַ יוֹם מִיתָתוֹ אִם הוּא מֵהַשְׁבָּעָה דְּבָרִים הַמְכָּסִים מִבְּנֵי אָדָם כְּדָאֲמַרִּין בְּפָרָק ד' דְּפִסְחִים (נד ב).

אף שידע הקץ אמר שמ"מ אינו יודע יום המיתה

וַיֵּשׁ לוֹמַר, דְּהוּאֵיל שְׁלִיִּצְחָק נִגְלָה לוֹ הַקֶּץ שֶׁהוּא גַם כֵּן מֵהַשְׁבָּעָה דְּבָרִים הַמְכָּסִים, וְהָיָה מִבְּקֵשׁ לְהוֹדִיעַ לַעֲשׂוֹ, אֲלֹא שְׁנַעֲלָם מִמֶּנּוּ, וְעֵין לְקַמֵּן פְּרִשְׁת וַיְחִי (חידוש יא) עַל פִּסּוּק רְאוּבֵן בְּכָרִי אֲתָהּ. וְסִלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא, מִדְּהָא יָדַע הָא נְמִי הָיָה יוֹדֵעַ, מִשּׁוֹם הָכִי קָא מְשַׁמְעַ לָן 'לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי'.

בירור הטעם שיום המיתה מכוסה

נתינת הנשמה היא כמו השאלה וא"א לקחת לפני הזמן וַיֵּשׁ לוֹמַר, שְׁאֵם לֹא יִהְיֶה יוֹם הַמִּיתָה מִכֶּסֶה לֹא

וּבִאֲמַת שְׁאֲגָדָה זֹו שֶׁל שְׁבָעָה דְּבָרִים הַמְכָּסִים

פרי שמשוון

א. מצינו בפרשתנו ובפרשיות הסמוכות, שישאל על חטאיהם. ולכאורה יכולים להצטדק שהקב"ה ברא היצר הרע, כמו שכתוב 'ואשר הרעותי'. ויבואר בחידוש זה. ב. תנו רבנן שבעה דברים מכסים מבני אדם: יום המיתה, ויום הנהגה, ועמק הדיון, ואין אדם יודע במה משתפר, ואינו יודע מה בלבו של חברו, ומלכות בית דוד מתי תחזור למקומה, ומלכות חִיבַת מֵתִי תִכְלָה. ג. מתי יהיה הגאולה. ד. 'מסיר שפה לנאמנים' - זה יצחק ויעקב ששניהם בקשו לגלות הקץ, קרא לעשו ובקש לגלות את הקץ וגנזו הקב"ה ממנו וכו'. ה. מתורץ, שהיות יודע מתי תהיה הגאולה, הייתי סובר שגם ידע מתי סוף ימיו. שהרי שני דברים אלו, הם מהשבעה דברים שמכוסים מבני אדם, ואם ידע מתי הגאולה, מדוע שלא ידע עד מתי יחיה. ו. שנחלקו, אם זכה, האם רק משלימים לו את ימיו או גם מוסיפים לו, אבל לכל השיטות אם לא זכה דהיינו שחטא, פוחדים לו מימיו. ז. כליותיהם מחופין בחלבם מהשיב כליותיהם מחשבת סופם (רש"י).

ביאור דברי חז"ל לפי הנ"ל

אף שאנוסים, הקב"ה מעניש כדון שואל

ובזה מתרצת קשיא אחרת, שאם האמת
שהקב"ה מעיד בעצמו 'אשר הרעתי'^א
(מיכה ד, ו) וכמו שאמרו ז"ל (ברכות לב, א) אלמלא
שלשה מקראות נתמוטטו רגלי שונאיהם של
ישראל, למה דן אותנו בחטאינו, הלא אנוסים
אנו. אלא ודאי שאפילו על האנס חייב, שהרי
השואל חייב באנסין (חור"מ שמ, א).

עברו רוב שנותיו / התש כוחו נחשב ככן השואל שפטור על אונס

וזהו נמי מה שאמרו ז"ל (יומא לח, ב), פיון
שעברו רב שנותיו של אדם ולא חטא,
שוב אינו חוטא.

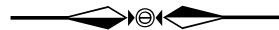
דאייתא ה"תם (סי' שמא) סעיף ג', הניח
להם אביהם פרה שאולה, משתמשים בה כל
ימי שאלתה ואין חייבין באנסיה, אבל חייבים
עליה כשומר שכר^ב. ומי שעברו עליו רב
שנותיו, הכח הראשון שהיה לו בבחירתו
שבו היה יכול לעמד נגד היצר הרע והאנסים,
כבר תש ונלאה והרי הוא באלו מת, וזה
המעט שנשאר פנים חדשות באו לכאן. והוא
כמו ירשה שנפלה לו מהכח הראשון ששכר
חלף והלך לו, וזה הכח שנשאר לו עתה, אי
אפשר לו לקח הנשמה בתורת שאלה שאין
בידו לשמרה כראוי, ואינו מן הדין שיהיה
חייב באנסים שהרי אין עוד בעולם זה הכח

היה יכול נמי להתקיים ברשעים לא זכה פותחין
לו, ואף בצדיקים לפעמים הקב"ה רוצה לסלק
את הצדיק מן העולם קדם שיחטא, כמו שעשה
לחנוך^ד, והנשמה שנתן לו הקב"ה נתנה בתורת
שאלה, וכמו שכתב מהרש"א בפרק כ"ב דשבת
(קנב, ב ד"ה בקופסא), משל למלך שחלק בגדי
מלכות לעבדיו, פקחים שבהם קפלום וכו'
פתאם בקש המלך וכו'.

ובדין השואל מצינו בשלחן ערוך חשן
משפט סימן שמ"א (ס"א), השואל מחברו פלי
או בהמה סתם, הרי המשאל תובעו בכל עת
שירצה, שאלו לזמן קצוב כיון שמשך וזכה
בו אין הבעלים יכולים להחזירו מתחת ידו עד
תם ימי השאלה, עכ"ל. ואם היה מודיע לנו
זמן מיתתו, לא היה יכול לתבע נשמתו עד
תם ימי השאלה, ומשום הכי הוא משאל לנו
הנשמה וזמן חיותו סתם, כדי שיוכל לתבעה
בכל עת שירצה^ה.

הקב"ה רוצה שיחשבו כשואל כדי שלא יהיה טענת אונס

וניחא ליה להקב"ה שהנשמה תהיה שאולה
בדינו, כדי שיהיה שכר וענש בעולם,
שמעתה אין לנו טענה לומר (בראשית ח, כא) 'כי
יצר לב האדם רע מנעריו' איהו דנורא ואנן
דבשרא (קדושין פא, א), כי אין טענת אנס
בשואל לפטר.

פרי שמשוון

ח. ראה רש"י (בראשית ח כד.) ויתהלך חנוך - צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשע, לפיכך מיהר הקדוש ברוך הוא וסילקו והמיתו קודם זמנו.
ט. נתבאר הטעם שיום המיתה חייב להיות מכוסה, כי אם היה נודע יום המיתה, הקב"ה לא יכל להמית את החוטא לפני הזמן. שהרי נתינת הנשמה
היא כמו השאלה, והדין הוא שהמשאל כלי לתקופה מסוימת, לא יכול לבקש מהשואל שיחזיר לו לפני תום התקופה. וכן אם הקב"ה היה נותן
את הנשמה עד זמן מסויים, לא היה יכול לבקש את המשנה חזרה, עד שיגיע יום הפטירה, ואף אם לא זכה. י. נתבאר שהיות והבן אדם
נחשב שואל, הקב"ה לא יכל להודיע זמנו. ואם כן קשה (קושיה נסתרת) מדוע אכן הקב"ה רוצה שהאדם ייחשב לשואל. ומתוך, שדוקא באופן
של שואל, אדם חייב גם על האונס. אבל אם לא ייחשב שואל, אז יהיה פטור על האונסים. יא. ביום ההוא נאם ה' אספה הצלעה והנדקה
אקבצה ואשר הרעתי. יב. ראה בסמ"ע (שם ס"ק ח.) ואין חייבים באונסין כו'. שהרי לא קיבלו כלום על נפשם. אבל בגניבה ואבידה חייבין,
כיון דנהנין ממנו הוה ליה כשומר שכר או כשוכר אפילו לא נשתמשו בו עדיין כיון דהרשות בידם להשתמש בה באתו זמן.

כדי שלא יחטא באנס, שאז לא היה חיב. אמנם אם היה חוטא ברכונו היה חיב כמו היתומים שחיבים בגנבה ואבדה שקרובים קצת לפשיעה.

סיכום החידוש:

שהרי הקב"ה ברא היצר הרע כמו שכתוב 'ואשר הרעותי' שהרי השואל חייב גם על אונסים.

*

ובזה יבואר מאמר חז"ל, כיון שעברו רוב שנותיו של אדם, שוב אינו חוטא. משום שיש דין בשואל, שאם מת לפני הזמן שצריך להחזיר הכלי. מותר לבניו להמשיך להשתמש עם הכלי, אמנם אין דינם כשואל להתחייב על האונסים, היות ולא קיבלו על עצמם, וחייבים רק על פשיעה וגניבה כדון שומר שכר. וכך גם האדם, בתחילה בצעירותו הוא נחשב כשואל, משום שכוחו במתניו. אמנם כשעברו רוב שנותיו, נחשב שכוחו הראשון חלף ועבר לו, ועתה הוא כמו הבן של אדם הראשון, והוא פטור באונסים. והיות שאי אפשר לחייב אותו על האונסים, משמים שומרים עליו ומונעים ממנו להכשל שלא יפול בחטא באונס. אמנם אם חלילה ירצה לחטוא, יכול.

שהשאל לו הקב"ה הנשמה. והרי זה דומה לבנים שלא לקחו את הפרה בשאלה ולא נשתעבדו עליה על האנסים, ומשום הכי אינם מתחייבים, ולכן מן השמים מגנים עליו

הטעם שאמר 'לא ידעתי יום מותי', אף על פי שיום המיתה הוא מהשבעה דברים המכוסים. היות שידע זמן הגאולה, כמו שמובא חז"ל שרצה לגלות לעשיו קץ הימים. וגם הגאולה היא מהשבעה דברים המכוסים מבני אדם, והייתי סובר שכמו שידע זה, ידע גם זה, לכן צריך להשמיע לנו שלא ידע.

*

והטעם שאכן המיתה מכוסה, משום שהקב"ה נתן לאדם את הנשמה בהשאלה, והדין הוא במשאל כלי לחבירו לזמן קצוב, שאין יכול לבקשו לפני הזמן. וכן אם יום המיתה היה מגולה, לא יכל הקב"ה לקחת הנשמה לפני הזמן, ונצרך לזה להעניש הרשע, או כדי שהצדיק לא יחטא.

והנשמה צריכה להיות דוקא בתורת השאלה, כדי שלא יוכל האדם לתרץ ולומר שהוא אנוס,

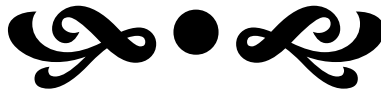

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

קח את הלוי וגו' [מתוך בני ישראל וטהרת אתם] (במדבר ת, ו).

פרש"י קחם בדברים, ונראה שנתכוין לומר שיבדילם מישראל ולעשות להם מחנה לויה לצד הצורך בטהרתם

יותר מבני ישראל, והעד מה שגמר אומר וטהרת אותם, הרי שבצורכי טהרה הכתוב מדבר.

לימוד יומי מהספר הקדוש יסוד ושורש העבודה

מהאי גברא רבה ויקרא, מחצב סנפירא וכו', כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמהור"ר משה.

פרשת בהעלותך

המשך קידוש ליל ש"ק.

בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו. תן דעתך ולבך כי את זה לעומת זה, נוסח ברכה זו ל"ה תיבות כפרשת ויכולו, כנ"ל בזהר הקדוש, לכן יזהר עד מאוד לברך ברכה זו בכוונה עצומה מאוד בשמחה גדולה, כמבואר בזהר הקדוש דיכיון רעותיה למלין אלין ליקרא דמאריה, גם ברעותא דלאב ולכוונא דעתיה להאי כו', ועל כן צריך לזהר בכוונתה. אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו, יתן במחשבתו הוראה גדולה בשמחה עצומה להשם יתעלה בפרטות על עצמו גם כן, שרצה בו לברוא אותו בחלקו וגורלו הקדוש בעם קדוש הישראלי. ושבת קדש באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית, זאת המנוחה ההודאה עליה בכוונת לבו, מהותה כבר בא למעלה בתפלת ערבית דשבת בברכת ברוך אתה ה' מקדש השבת, וזה בנין אב לכולם וזכרון אחד עולה, לכיון בכל מקום אשר נבוא שמה, להזכיר קדושת מתנה של שבת שנתן לנו עם קדוש הישראלי מאת המלך ה' צבאות יוצרנו ובוראנו יתברך שמו ויתעלה, עיין שם היטיב. זכר ליציאת מצרים, יתן במחשבתו הוראה בשמחה עצומה על שהוציאנו ממצרים מבית עבדים לחלקו הקדוש.

וגודל חיוב הזכרת יציאת מצרים בקידוש, מבואר בזהר הקדוש פרשת ויקהל (ריז, א) וזה לשונו, אית לאדכרא גאולה דמצרים תדיר בכל קידושין דקודשא ב"ה בריך שמיא לעלם ולעלמי עלמאי כו', ובקדושה דרזא דא אוקימנא ריזין עלאין לאנון מארי ריזין דמסתכלין בקדושה דמאריהון, זכאה חולקהון [יש להזכיר גאולת מצרים תמיד בכל הקדושות של הקב"ה ברוך שמו לעולם ולעלמי עולמים כו', ובקדושת סוד זה העמדנו סודות עליונים לאותם בעלי סודות שמסתכלים בקדושת קונם, אשרי חלקם], עד כאן לשונו. ובפרשת בא (לח, א) זה לשונו, תאנא כל זמנין וחגיגין ושבתין כללה דוכרנא להאי [פירוש על יציאת מצרים] ועל האי אתקיימו כללה, דאלמלא האי לא הוי נטורא דזמנין וחגיגין ושבתין, ובגין כן לא אשתאי דוכרנא דמצרים מכל זמנין וחגיגין ושבתין [שנינו כל המועדים והחגים והשבתות כדכרן ליציאת מצרים ועל זה התקיימו כולם, שאלמלא זה לא היתה שמירת מועדים וחגים ושבתות, ומפני כן לא כללה זכרון מצרים מכל המועדים והחגים והשבתות], עד כאן לשונו. הביטו נא וראו איך ראוי לכיון בהזכרה זו דיציאת מצרים בקידוש כוונת ההוראה המבואר למעלה בפרשת יציאת דקריאת שמע, עיין שם ודי הערה בזה.

ויזהר האדם בדקדוק התיבות של הקידוש הטיב כמבואר למעלה בשער ה', וכבר נדפס גם כן בסדורים תוכחה ומוסר על דקדוק התיבות של הקידוש. וראוי לאדם להזהיר לבני ביתו לשמוע הקידוש יפה, כי גם הנשים חייבות בקידוש היום דאורייתא.

והיחבך אחר שתית הכוס, נטילת ידיים לסעודה בלי הפסק.

וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד, וכבדתו במאכל ובמשתה ובבגדים נאים ובתקון ביתו וכלי תשמישו. וגודל מעלת המענג את השבת ועוצם שכרו והפוכו העונג רחמנא לצלן, מבואר בזהר הקדוש ובתקונים בהרבה מקומות. וזה לשון הזהר הקדוש

בפרשת פקודי (רנב, ב), תחות האי חיותא ארבעה שרפין מלהטא כו', והאי חיותא אזלא וסלקא על ארבעה אלין שרפים דקאמרן, ואעל גו אמצעיתא דהיכלא דא והוא אתר אקרי עונג, בגין דבהאי אתר כד עייל שבתא מתסדרתא תמן כל פתורי דבני עונג דאקרו בני היכלא דמלכא, ואלף רובורא רבוון קיימי ממנן על אנון פתורי, והאי חיותא עילאה על ארבעה אלין שרפים בההוא אתר וחמא כל אינון פתורין וכל אנון דקיימי עלייהו, ואשגח בכל פתורא ופתורא והיך מענגי ליה לכל פתורא ופתורא, וקיימא ובריך ליה לההוא פתורא, וכל אינון אלף אלפין ורובורא רבבן כללה פתחי ואמרי אמן. ומה ברכה היא דברך על האי פתורא דמתסדר ואתענגא כדקא יאות, אז תתענג על ה' וגו' כי פי ה' דבר, וכלהו אמרי אז תקרא וה' יענה וגו'. רוחא עלאה דאקרי אל כד הווא פתורא אתענג בכללו סעודתי, בסעודתא בטראה תליתא מסיים ואמר על כל אינון קדמאי, ואמר אז יבקע כשחר אורך וגו' כבוד ה' יאספק, כל אינון שבעין נהורין אחרנין פתחי בכל סטרא ואמרי כי כן יבורך גבר ירא ה'. וכד פתורא דבר נש לא קיימא בההוא אתר בסדורא דענוגא כדקא יאות, כדן האי חיותא ואנון ארבע דתחותא וכל אנון אלף אלפין ורובורא רבבן כללה דחיין ליה לבר, לההוא סטרא אחרא, וכמה גרדיני נמוסין כללה נטלי ליה ועיילי ליה להתהוא אתר דאיהו בהפוכא מן דא ואקרי נגע, וכד עייל לה תמן פתחי ואמרי ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק ממנו ינקש נושה לכל אשר לו וגו' אל יהי לו מושך חסד וגו', רחמנא לשזבן. בגין דענוגא דקודשא ב"ה ומהימנותא האי איהו אלין פתורי דענוגי דשבתא וזמנין וחגיגין כללהו דחיותא דקודשא ב"ה, ובגין דא כל אינון דמענגי ענוגא דשבתא וזמני ומועדי, אלין ארבע דקיימי תחות האי חיותא קיימא לקבל האי נהר דנור, ולא שבקי לאתורקא ביה לכל אנון דמתענגי ענוגייהו [תחת חיה זו לוהטים ארבעה שרפים כו', וחיה זו הולכת ועולה על ארבעה שרפים אלו שאמרנו. ונכנס תוך אמצע היכל זו ומקום זה נקרא עונג, מפני שבמקום זה כשנכנס שבת נסדרים שם כל שלחנות בני העולם שנקראו בני היכל המלך, ואלף אלפי ורבוורא רבבות עומדים ממונים על אותם שלחנות, וחיה לעליהו על ארבעה שרפים אלו באותו מקום ורואה כל אותם שלחנות וכל אלו שעומדים עליהם, ומביט בכל שלחן ושלחן ואיך מענגים כל שלחן ושלחן, ועומד ומברך את אותו שלחן, וכל אותם אלף אלפי ורבוורא רבבות כולם פותחים ואומרים אמן. ומה הברכה שמברך על שלחן זה שמסדר ומתענג כראוי, אז תתענג על ה' וגו' כי פי ה' דבר, וכולם ואומרים אז תקרא וה' יענה וגו'. רוח עליונה שנקראת אל כששלחן זה מתענג בכל הסעודות, בסעודת אחרונה שלישית מסיים ואמר על כל אותם ראשונים, ואומר אז יבקע כשחר אורך וגו' כבוד ה' יאספק, כל אותם שבעים אורות אחרים פותחים בכל צד ואומרים כי כן יבורך גבר ירא ה'. וששלחנותו של אדם לא עומד באותו מקום בסדר הענוג כראוי, אז אותה חיה ארבעת אלו שתחתיה וכל אותם אלף אלפי ורבוורא רבבות כולם דוחים אותה לחוץ, לאותו צד אחר, וכמה מלאכי חבלה נוטלים ומכניסים אותו למקום שהוא להיפך מזה ונקרא נגע, וכשמכניסים אותו לשם פותחים ואומרים ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק ממנו ינקש נושה לכל אשר לו וגו' אל יהי לו מושך חסד וגו', יצילנו. מפני שבעין נהורין אחרנין פתחי בכל סטרא ואמרי כי כן יבורך גבר ירא ה'. וזו עונג שבת ומועדים וחגים כולם שמחתו של הקב"ה, ומפני זה כל אותם שמענגים עונג שבת וזמנים ומועדים, אלו הארבע שעומדים תחת אותה חיה עומדת נגד הנהר אש, ולא מניחים לשרוף בו לכל אותם שמענגים עינוגם], עד כאן לשונו.

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל ז"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

עורך: הרב עוזיאל אדרי
רב המרכז הרפואי סורוקה

חדש! ניתן לשמוע וורטים וסיפורים מהבן לאשרי ברכה משולשת ז"ע
בקול הישועות 0733-454-554 שלושה 7

הדלקת המנורה אור עליון ושפע קודש

ותדליק, ועל כן אמר בלשון 'נוכח' 'בהעלותך' ובלשון מעלה, ולא 'הדלקה' בעלמא.

יבטיחה' ה' אל מול פניו, אותיות הקודמות של המנדה שהם אותיות למקד שהן אותיות של סוף שמות הקדושים של אברהם יצחק ישראל דוד, ד' רגלי המרכבה, יאירו שבעת הנרות.

וכאשר הדלקת המנורה חשובה בעיניך אז יבטיחה' ה' אל מול פניו, "פניו" מלשון "לפני", שהאותיות הקודמות שלפני התיבה "מ'צ'ר'ה" הם אותיות "ל'מ'ק'ד", שהן האותיות של סוף התיבות של "אברהם יצחק ישראל דוד", שהם ד' רגלי המרכבה העליונה, שעל ידי הדלקת המנורה בבית המקדש "יאירו שבעת הנרות", יורד אור עליון ושפע קודש מהמרכבה העליונה.

'בהעלותך' את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות' (ח, ב). ידוע דקדוק לכאורה היה לו לומר 'בהדליקך' ולא 'בהעלותך' אך באמת יש לדקדק למה אמר בלשון 'נוכח' 'בהעלותך' ולא 'בהעלותך', ולא הדלקת נרות כשרה בוד, כמו שכתב הרמב"ם **בהלכות בראת מקדש (פ"ט, ה"ז)**. הדלקת הנרות כשירה בודים לפיכך אם הטיב הכתן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן, והיה לו לומר 'בהדלקת' סתם יהיה מי שיהיה.

אמנם הקושיה מתורצת אחת בחברתה, שהפירוש 'בהעלותך' את הנרות' תיבת 'בהעלותך' מלשון 'מעלה וגדולה', היינו כשיהיה מצות הדלקת הנרות חשובה לפניך כמעלה וגדולה, והגם שתוכל להיות ההדלקה על ידי זר אחר, בכל זאת אתה הכהן תחזור אחריה שדוקא אתה תזכה במעלה נשגבה זו

חידושי תורה של "הצדיק מרעננה" על ספר בראשית מעלת לימוד התורה בשבת

לי זוג שאני מזווג לך ושבתי שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולים לעסוק כך. כתב האבן עזרא (שמות כ, יא. ובאגרת התשובה). כי ה' קידש זה היום וזימנו לקבל הנפשות תוספת חכמה יותר מכל הימים, בכל יום ימצאו שערי תבונה, ביום שבת נפתחו מאה שערים.

כתב בספר 'לב אליהו' (ח"ב עמ' 83). אמרו רז"ל בירושלמי במסכת נדרים (ג, יד). שקולה שבת כנגד כל המצוות. שמעתי מ'החזון איש' זיע"א הרי תורה יש תרי"ג מצוות, ועל כן כל לימוד תורה בשבת נחשב כמו תרי"ג פעמים לימוד התורה של ימי החול, ובפרט לפי הגאון מוילנא הגר"א זיע"א שכל אות בדברי תורה היא מצווה, הרי כשעושים זאת בשבת מכפילים כל אות ואות במספר שש מאות ושלוש עשרה. אם כן כשאדם יושב ולומד בשבת הרי אין סוף למצוות שיכול להוסיף.

כתב בספר 'הבן איש חי' זיע"א (ח"ב פרשת שמות). בשם המקובלים, גדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול. לימוד התורה של שבת שווה פי אלף מלימוד התורה של יום חול.

ועל פי זה יתבאר כך, "פני שבת נקבלה", "פני" ה'פנימיות' של תיבת "שבת" שהיא האות "ב", ה'היפוך' על התורה הקדושה שהיא האות "ב" של "בראשית" שבה פותחת התורה, "נקבלה" שנקבל עלינו את עול התורה והמצוות, ללמוד ולקיים חובותינו הקדושים, ובכך יזכה לקבל הארה עליונה מקדושת השבת, שהרי בזכות "תורתנו הקדושה" ו"שבת קודש" ברא אלקים את העולם.

בראשית, ובית המקדש

להיבראות. אלו שנבראו, התורה, וכיסא הכבוד. ואלו שעלו במחשבה, האבות, ישראל, בית המקדש, ושמו של משיח.

וכן כתב במדרש תנחומא (נשא יט). שבעה דברים קדמו למעשה בראשית, ואלו הן, כיסא הכבוד, התורה, בית המקדש, אבות העולם, וישראל, שמו של משיח, והתשובה, ויש אומרים אף עין גזן וגיהנם.

ראש דברך אמת

ציוריו תיבות "שרת אב אש". תיבת "אש" האות "ב" מתחלף באות "מ" בחילופי

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). האות "ב" של תיבת 'בראשית' כתובה באות "ב' רבתי גדולה", יש לפרש בהקדם מאמר רבי שלמה אלקבץ זיע"א "פני שבת נקבלה". "פני" מלשון "פנימיות", שהאות הפנימית האמצעית של תיבת "שבת" היא האות "ב", שהיא האות "ב' רבתי הגדולה" של תיבת 'בראשית', רמז זה בא ללמדנו על מעלת 'התורה הקדושה' ו"שבת קודש", שיקדיש את כל יום השבת ויעשה את כולו בלימוד תורתנו הקדושה.

כמו שאמרו רז"ל בתנא דבי אליהו (רבה פ"א). אמר להם הקב"ה לישראל, לא כתבתי לכם בתורתי 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיד' (ויחזק א, ח). אף על פי שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים, שבת יעשה כולו תורה. מכאן אמרו וישנים אדם וישנה בשבת וילך לבית הכנסת ולבית המדרש. ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואר כך ילך לביתו ויאכל וישנה לקיים מה שנאמר 'לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך' (קהלת ט, ז). לפי שאין לו מנוחה להקב"ה אלא עם עושי תורה בלבד לפי שנאמר 'זאת כל אלה ידי עשתה והיה כל אלה נאם ה' ולא זה אבית אל עני ונכה רוח וחרד על דברי' (ישעיהו סו, ב). ופירש בספר 'רמתיים צופים' "שבת יעשה כולו תורה", שעל ידי לימוד התורה בשבת זה משפיע על כל השבוע שיכול ללמוד בו תורה.

אמרו רז"ל בירושלמי במסכת שבת (טו, ג). אמר רבי ברכיה בשם רבי חייא בר בא, לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהם בדברי תורה. כתב הטור (או"ח סימן ר"צ). אמרה תורה לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, שכינסנו לארץ ישראל זה רך לרכמו וזה רך לשדוה, ואני מה תאה על ידי, אמר הקב"ה, יש

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). שמעתי מידי נפשי ה'רומ"א זיע"א, שרומם בתיבה זו "בראשית" שלושות בתי המקדש והגאולה העתידה, "בראשית" ראשי תיבות "בית ראשון אבד", "בית שני אבד", "בית שלישי יעמוד תמיד", תיכף בימינו.

כאומרים ז"ל במדרש רבה (בראשית ד, ד). 'בראשית ברא אלקים' ששה דברים קדמו לבריאת העולם. יש מהן שנבראו, ויש מהן שרק עלו במחשבה

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). תיבת "בראשית"

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל ז"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

דורש, אמר רבא הוא דכתיב 'ראש דברך אמת' (תהלים קט, קס). וכי רק 'ראש דברך' עשרת הדברות, הוא 'אמת' ולא סוף דברך, אלא מסוף דברך מכבד את אביך ואת אמך, ניכר לכל שראש דברך 'אנכי' ולא יהיה לך' גם כן 'אמת'.

ועל כן נרמז בתחלת תורתנו הקדושה 'בראשית' צירוף תיבות 'ישרת אב אם'. שמכיכוד 'אב אם' ניכר שגם כן ראש דבריו 'אמת ויושר' 'אנכי' ולא יהיה לך', שמסוף הדיבורות 'כבד את אביך ואת אמך', ניכר שהקב"ה לא לכבוד עצמו הוא דורש.

ראשית חכמה יראת ה'

הקודם ולפני ה'חכמה' היא תיבת 'בראשית' הוא 'יראה'. אם כן נמצא שכל כוונת בריאת העולם היה על 'יראה', כמאמר שלמה המלך ע"ה החכם מכל אדם 'והאלקים עשה שירא מלפניו' (קהלת ג, יד).

כאומרם ז"ל במדרש (קהלת פ"ג, יד). אמר רבי יהודה ברבי סימון ראוי היה אדם הראשון שיהיה חי וקים לעולם, ומפני מה נקנסה עליו מיתה, אלא 'והאלקים עשה שירא מלפניו'. אמר רבי יודן גדולה היא היראה, ששמים וארץ לא נבראו, אלא בזכות היראה. הדא הוא דכתיב 'והאלקים עשה שירא מלפניו'. אמר רבי ירמיה גדולה היא היראה, ששני ספרים שכתב שלמה, לא חתמן אלא ביראה. הדא הוא דכתיב בספר משלי 'שקר החן והכל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל' (לא, ל). ובסיפרא הדין קהלת כתיב 'סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא' (קהלת יב, ג).

כבוד רבו ואביו ואמו

הוריו, 'אשה' אין תמיד סיפק בידה לעשות. מפני שרשות אחרים בעלה עליה, שעסוקה בביתה ואינה יכולה תמיד לעסוק בכבוד הוריה.

מה שאין כן 'יראה ומורא' גם הבת יכולה לקיים. ועל כן ירמז, תיבת 'בראשית' צירוף תיבות 'שירא בת' על 'הבת', כי 'יראת אב ואם', גם הבת יכולה לקיים.

והנה תיבות 'ברא אלקים' צירוף 'אב אם מרה', 'מרה' מלשון 'מורה' רבו של האדם, להודיע ענותנותו יתברך שראשית דבר רמז בתחילת התורה בפסוק הראשון, על הנפוצה המוטלת על האדם, לירא ולכבד את אביו ואמו ואת רבו של האדם.

הנשמה לקבל ברכה ושפע מה השמים

אשתך תתיצב לימינך. והיינו, שצריך להיות משומרי 'ברית קודש', ובשימור 'ב' הבריתות ברית המעור וברית הלשון', ואז זוכה לקדושה עליונה ולהתעלות באותן ד' מדרגות הגבוהות 'אחותי, רעיתי, יונתני, תמתי' ת"ל.

כמו שכתב ה'שפת אמת' (שמות תרס"א). הנה נאמר עליו יתברך שמו ברוך ומבורך 'בפי כל נשמה'. פירוש כל נשמה היא כלי לקבל הברכה והשפע מן השמים. ויש עוד יתרון לנשמה לעשות נחת רוח ליוצרה ולהמשיך ברכה לכל העולמות העליונים, כן סידר הקב"ה להיות התחתונים מוסיפין כוח בפמליא של מעלה שנאמר 'תנו עוז לאלקים' (תהלים סח, לה). אך הנשמה סתומה ונסתרת במלוכה הגוף. ולבני ישראל נמסרו מפתחות לפתוח הארת הנשמה. וזה 'בפי כל נשמה' והם 'ב' הבריתות ברית הלשון וברית המעור' שבהם עיקר חיות הנשמה. 'ברית המעור' להמשיך נשמה קדושה לאדם 'בברית מילה' והוא כלי מחזיק ברכה. 'וברית הלשון' בכוח 'פיו ולשונו בתורה ובתפילה' בידו לפתוח את מקור כל הברכות.

וזהו מה שכתב הגה"א שתיבת 'בראשית' הוא נוטריקון של הפסוק 'פ'תחי לי 'אחותי רעיתי יונתני תמתי', שהאות 'ב' מתחלפת באות 'פ' ורומזת לתיבת 'פ'תחי', והאות 'ש' מתחלפת באות 'ל' ורומזת לתיבת 'ל'י'.

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד ויגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמיות בעוה"ז ובעוה"ב, ושיתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

אותיות 'בומ"ף'. ויבואר על פי אותם ז"ל במסכת קידושין (לא, א). על פסוק 'ראש דברך אמת' (תהלים קט, קס). וכי רק 'ראש' ותחילת עשרת הדיבורות 'אמת' ולא סוף עשרת הדיבורות בתמיכה, אלא דרש עולא רבה אפינתא דבי נשיא מאי כתיבי 'יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך' (תהלים קלח, ד). 'אמרי פיך' בלשון 'רבים' ומיעוט רבים 'שתיים', בשעה שאמר הקב"ה עשרת הדיבורות, כיון ששמעו אומות העולם הדיבורות הראשונות 'אנכי' ולא יהיה לך' (שמות כ, ג-ב). אמרו לכבוד עצמו הוא דורש, ואחר כך כששמעו 'כבד את אביך ואת אמך' (שמות כ, יב). חזרו והודו לדבריות האנושיות שלא לכבוד עצמו הוא

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). 'ברא אלקים' ראשי תיבות 'אב'. הרימז ל'ספירת החכמה', כמבואר בוזהר הקדוש (ח"צ, רג, א). והאי אב איקרי חכמה [אב נקרא ספירת חכמה]. לאחר ספירת 'החכמה' מגיעה ספירת 'הבינה' שנקראת 'אם', כשם שמהשפעת האב הנמשכת באם נולדים תולדות, כך גם כוח החכמה שבנפש האדם ממציא את נקודת השכל את ההברקה הרעיונית, וזו נקלטת בכוח הבינה המאבדת ומפתחת את נקודת ההשכלה למבנה שכלי מושלם בכל פרטיו. ועל ידי זה מתאפשרת ההבנה שתיבא את הולדת המידות הרגש שבלב כפי ההשכלה שהולידה אותן.

ועל פי זה יש לפרש הכוונה, הנה לפני תיבות 'ברא אלקים' הרימז ל'ספירת החכמה' כנ"ל, באה תיבת 'בראשית' שהיא רומזת למה שהוא קודם ל'חכמה', והוא 'יראת ה'', דכתיב 'ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, י). כלומר, ה'ראשית'

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). תיבת 'בראשית' צירוף תיבות 'שירא בת'. יש לפרש הכוונה, שבמצוות כיבוד אב ואם, אפילו הבת צריכה לירא מפני אביה, וטעם שלא רמז לכיבוד, מפני שבכיבוד אינם שווים בן ובת, שהיא ברשות בעלה.

כדאיתא במסכת קידושין (לב, ב). תנו רבנן 'איש אמו ואביו תירא' (ויקרא יט, ג). 'אשה' אין לי אלא איש בלבד, 'אשה' מניין שאף היא חייבת בכבוד הוריה, כשהוא אומר 'תירא' הרי כאן שנים 'איש ואשה'. אם כן מה תלמוד לומר מדוע נאמר במקרא דווקא 'איש' אלא 'האיש' סיפק בידו לעשות לכבוד

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). כתב הגאון מוילנא הגה"א זי"ע"א בספרי הקדוש 'אדרת אליהו' (ג, א). תיבת 'בראשית' הוא נוטריקון של הפסוק 'פ'תחי לי 'אחותי רעיתי יונתני תמתי' (שיר השירים ה, ב). והאות 'ב' רומז לפתחי לי'.

וצריך להבין הרי חסידים האותיות 'ב', ש', תמיבת 'ב'ראשית' בראשי תיבות 'אחותי רעיתי יונתני תמתי' וגם לא ביאר שם איך רומז האות 'ב' לפתחי לי', ועוד תמוה לשנע על האות 'ש' לא כתב שם רמז.

ויש לפרש את דבריו הקדושים, הנה האות 'ב' מתחלף באות 'פ' בחילופי אותיות 'בומ"ף'. ויש לומר רמז בתוך רמז ששניהם האותיות 'ב', פ', הם באותיות 'בומ"ף' שהם אותיות ממוצא 'השפתיים', וירמזו שמי שרוצה להשיג קרבת אלקים במדרגות גבוהות אלו 'אחותי, רעיתי, יונתני, תמתי', צריך בראשונה להיות שומר 'שפתיו' שלא לדבר בדברים בטלים, אלא רק להוציא בשפתיו דברי תורתנו הקדושה שבשבילה נברא העולם.

והנה האות 'ש' מתחלף באות 'ל' בחילופי אותיות 'א"כ בכ' גל"ש', וגם כאן הרימז הוא בתוך רמז שאותיות 'גל"ש' צירוף אותיות תיבת 'שג"ל' שפירושו 'אשתו' של האדם, כמו שפירש רש"י בתהלים 'נצבה שגל לימינך' (מה, י).

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת בהעלותך | גליון מס' 501

נפשם, אין להם במה. כי אין כל, אין להם מאומה מצרכי סעודה. שמה תאמר, הלא ביכולתם לטעום במן את טעם הבשר וכך, להשיב נפשם. עדיין טענתם בפיהם, בלתי אל המן עינינו. כי המן הלא היה 'כזרע גד לבן', (שמות טז לא). והגם שיוכלו לטעום בו טעם יין, עדיין חסרה בו האדמיות, להשיב את האדמיות שניטלה מן הגוף.

בכך יבוארו גם דברי רש"י, על הפסוק (דברים א א) 'בין פארן ובין תופל ולבן'. ופירש שם רש"י, 'שתפלו על המן שהוא לבן' לפי פשוטו, הכוונה היא שהתלוננו על כללות עניין המן, אשר היה צבעו לבן. אך לדברינו, יבואר הפלא ופלא. כי עניין הלבנונית, היה חלק מרכזי בטענתם. שטענו, כי המן לבן הוא ואינו יכול להשיב אדמיותם.

(זרע שמשון פרשת בהעלותך, מאמר ג)

וְהָעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהָיָה מִרְיָם מִצְרַעַת כְּשֶׁלֶג וַיִּפֹּן אֶהָרָן אֶל מִרְיָם וְהָיָה מִצְרַעַת... וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר קַל נָא רָפָא נָא לָהּ. וברש"י: "אל נא רפא נא לה - בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחבירו צריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו". "לאמר - מה תלמוד לומר, אמר לו: השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו".

שואלים המפרשים, הרי רש"י לא זו בלבד שהוא דקדק בכל אות שבפירשו, אלא שגם הסדר בו הוא הציב את דבריו הוא מדויק להפליא. ואם כן, הרי ברור שכשם שדרכו בכל התורה לפרש את הפסוקים לפי הסדר כך גם כאן הוא היה צריך לעשות כך, ואם כן מדוע רש"י מסביר תחילה לכל את המילים "קל נא רפא נא לה",

והאספסוף אשר בקרבו התאוות תאוה... ויאמרו מי יאכלנו בשר. (במדבר יא ד)

וכי מפני שלא היה להם בשר היו מתרעמים. אלא שהיו מבקשים עלילה, לפרוש מאחרי המקום. (ילקוט שמעוני במדבר, רמז תשלג)

טעם למה שנאסר להם 'בשר תאוה'. על פי מה ששנינו בפרקי אבות (פרק ב משנה ז), 'מרבה בשר מרבה רימה'. ואותו הדור, דור דעה, אשר זכה לראות את ה' בהר סיני, פנים בפנים, אף גם לשמוע את קולו, אין מן הראוי שתשלוט רימה בבשרם, לאחר מיתה. וכמו שאמרו אכן, בפרקי דרבי אליעזר (פרק מא), שלא שלטה בהם רימה ותולעה.

לכן נאסרה עליהם אכילת 'בשר תאוה', כדי שלא תשלוט הרימה בבשרם. אולם, בשר קדשים הותר להם בשופי, כי אינו נעשה רימה. וכמו שכתבו המקובלים, שכל מה שאוכל אדם בסעודת מצווה, כמו סעודות שבת ויום טוב, אינו נעשה רימה ותולעה.

(זרע שמשון פרשת בהעלותך, מאמר ג)

ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו. (במדבר י ו)

יש לבאר את טענתם של המתאווים, על פי דברי הגמרא (שבת קכט.), כי מי שהקזיז דם, עליו לאכול בשר ולשתות יין. בשר, כדי להשיב אל גופו, נפש חדשה תחת הדם הוא הנפש, שנלקח ממנו. ויין אדום, כדי להחזיר אל גופו, את האדמיות שניטלה הימנו.

זה מה שטענו המתאווים, כי פעמים שנפשם יבשה מחמת טורח הדרך וכדומה. וברצותם להשיב את

אולם מהיות והפירוש כאן הוא: נא" במשמעות של תחנונים, הרי ששייך לומר שמשנה רבינו גם ביקש "לאמור" שיאמרו לו, ויש מקום לדעת מה הוא ביקש שיאמרו לו.

לכן מקדים רש"י ומסביר תחילה לכל מה הכוונה בנא" שזה לשון של תחנונים: "בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחבירו צריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כן יבקש שאלותיו". כעת מתאים להסביר, שאם אכן זה לא הכוונה על מיד אלא שזה לשון של תחנונים, מה הוא ביקש "לאמור" מה הוא רצה שיאמרו לו, ועל זה התשובה, שהוא ביקש שהקב"ה יענה לו האם זה מרפא אותה.

מרגלית בשילוב סיפור לפרשת בהעלותך

נתיישבה דעתו הקדושה והוא חזר לעצמו, וניגש לברך ברכת התורה.

רעיון זה שהכבוד שניתן הוא מפני בני הקהילה, מוביל אותנו אל הסבר נפלא אותו אומר רבינו הזר"ש בפרשה, פרשת בהעלותך, על מה שדברו אהרן ומרים על משה רבינו, וכלשון הפסוק (נמזכר יב, ט): "וַיֹּאמְרוּ הָרֶק אֶךְ בְּמִשְׁה דְּבָר ה' הֲלֹא גַם בְּנֵי דְבָר". וכמובן שהדברים טעונים הסבר: האם באמת הם חשבו את עצמם במדרגה שווה למשה רבינו, והרי משה רבינו זכה לעלות לרקיע, ועוד כהנה וכהנה דברים שהם לא זכו לזה. כיצד היה נראה להם שהם עומדים במדרגה שווה למשה רבינו.

אלא מסביר רבינו הזרע שמשון: אהרן ומרים סברו שכל מה שזכה משה רבינו לא היה מכוחו כי אם מכוחם של בני ישראל שהוא היה שליח שלהם. יכול להיות שהם אכן במדרגה שווה למשה רבינו, אבל מה שמשנה רבינו זכה לעלות לרקיע, זה בזכות בני ישראל. בדיוק כמו שהרב מליסא ניהם את רעק"א שכל כבודו הוא מחמת קהילתו הגדולה. ועל זה מסיים הפסוק שלא כך הוא הדבר, אלא האמת היא שמשנה רבינו בעצמו היה יותר גדול מהם, וזאת בזכות הענווה הגדולה שלו: "וְהָאִישׁ מִשְׁה עֲנִיו מֵאֵד מִפֶּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה".

זכותו של רבינו הזר"ש תגן בעדנו להיוושע בדבר ישועה ורחמים ובכל טוב.

ולאחר מכן הוא מסביר את המילה: לאמור, בעוד שבפסוק נאמר מקודם: לאמור, וכלשון הפסוק "וַיִּצְעַק מִשְׁה אֶל ה' לֵאמֹר קֵל נָא רָפָא נָא לָהּ".

מסביר רבינו הזרע שמשון רעיון נפלא:

למילה "נא" יש כמה משמעויות: בפשטות הכוונה היא: מיד, כאן ועכשיו. אבל יש לזה גם משמעות של בקשה ותחנונים, כמו אנא.

אילו כאן הייתה הכוונה קל נא רפא נא לה, במשמעות של מיד, לא היה מקום לומר שמשנה צעק אל ה' "לאמור", כי משה רבינו כלל אינו נזקק כאן לאמירה, שהרי משה רבינו מבקש שהיא תתרפא תיכף ומיד ואין שום צורך באמירה.

הגאון רבי עקיבא איגר הזדמן פעם לשבות בעיר אחת יחד עם הגאון מליסא, מחבר הספר המפורסם "נתיבות המשפט". הם התפללו יחד בבית הכנסת ובקריאת התורה התכבד רעק"א לעלות לתורה בעליית "שלישי" שהיא העליה היותר מכובדת. למרבה הפלא, מיד כשהכריזו בשמו "יעמוד מורינו רבי עקיבא בן הרב ר' משה", נשתנתה צורתו של רעק"א והוא נפל מתעלה. מיד קמה מהומה גדולה בבית הכנסת, המתפללים לא הבינו את פשר הדבר, מה קרה שלפתע רעק"א חש ברע?

הגאון מליסא, בעל הנתיבות, היה היחיד שהבין מה קרה כאן. הוא הבין שרעק"א מתעלה בגלל שלדעתו יש כאן פגיעה בכבוד התורה. מדוע קורים לו לעלות שלישי ומדלגים על רבה של ליסא.

לפיכך ניגש הגאון מליסא אל רעק"א ולחש באזניו: ידע רבינו שכל מה שכיבדו אותו עם העליה שלישי הוא מפני שהקהילה שלכם "פוזנא" היא גדולה יותר מהקהילה שלי "ליסא" ובדין הוא שיטול חלק בראש בגין כבוד עירו. כשמוע רעק"א את דברי הרב מליסא

קול הישועות

פנינים ומזכרי השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון זי"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות
והנצחות: 05276-97791

לקבלת הגליון במייל:
z0772027554@gmail.com

הפעילות בחסות מידעדרוס:
08-9979095

כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות

~ עמדות נדרים פלוס >

תולדות שמשון

~ קול הישועות 0733-454-554

~ הפקדה בבנק: 20-489-411390

על שם תולדות שמשון

לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגליינות לזכות:

אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן
דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,
ישראל בן חיה אהובה וזוג מלכה שושנה
בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק
פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,
ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,
שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה
מרסל בת פרחח,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,
הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמת:

שירה לאה בת יעקב הכהן,
דבורה רות בת לייבל לואיס,
יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,
מרדכי בן שושנה, קלודין מזל בת סול,
דורה דינה בת סטה

לזיווג הגון בנמל בקרוב, ובני חיי ומזוני:
יצחק חי בן טובה,
חוה לאה בת פלורה,

מכון תולדות שמשון

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא

רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע

ללמוד • להתענג • להושיע

דמי יזכור מעבירים למכון תולדות שמשון

יישר כח

לכל הלומדים שליט"א

העוסקים במלאכת הקודש

ועושים רצון צדיק להגות בתורתו

לכל התורמים והמסייעים שליט"א

נושאי ארון הקודש

וזוכים בכל הברכות

ברכות הצדיק הרב שמשון חיים בן הרב

נחמן מיכאל זי"ע

יחולו על ראשיכם

בני חיי ומזוני טבי

בברכה ותפילה

מכון תולדות שמשון